

Ardealul Juridic

Revistă de Drept și de Unificare Legislativă,
Doctrină, Jurisprudență, Legislație comparate

Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni afară de lunile de vacanțe Iulie și August (iar în cursul anului excepțional ca număr dublu) când apare odată pe lună

Abonamentul pentru	Instituții și Autorități	500 Lei pe 1 an
•	Advocați	400 Lei pe 1 an
•	Magistrați	300 Lei pe 1 an
	Un număr simplu	20 Lei
	Un număr dublu	30 Lei
	Un număr vechiu	35 Lei

Redacția: Str. Calea Victoriei No. 53.
Telefon 590. Administrația: Str. Regina Maria 34 (Radio Reclame România S.A.)
unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adfje. Telefon 630

S U M A R U L :

1. Observațiuni la legea chiriilor Art. 3 de *Emil Dan*
avocat din București,
deputat.
2. Orariul de după amiază de *Andrei Rădulescu*
Consilier la Inalta Curte
de Casație. Membru al
Academiei române.
3. Câteva observațiuni asupra Art. 230,
244 și 245 din pr. p. română . . de *G. Volentii*
Procuror la Curtea de
Apel Chișinău.
4. Jurisprudența Trib. Oradea Mare cu
observare de *G. Docan*
Jud. Trib. Oradea-Mare.
5. Rezumate de Jurisprudențe stabilite
de instanțele judecătorești din Ardeal.
6. Informațiuni.

putut beneficia de prelungirea legală, dacă n'ar fi fost un contract încheiat prin bună învoială.

Gădesc soluțiunea dată în această primă părere contrară atât textului cât și spiritului legii și iată pentru ce:

a) Textul este precis; el subordonează păsuirea de un an unei condițiuni imperative, acea ca contractul să fi beneficiat de ultima prelungire.

Recunosc și eu că echitatea trebuie să cântărească mult în cumpăna dreptăței, însă pentru considerațiuni de echitate nu se pot suprima texte sau părți din textele legii. Or, pentru a se putea da soluțiunea de mai sus, a trebuit să se suprimă pur și simplu o dispozițiune categorică din lege.

Că această dispoziție ar fi criticabilă, inechitabilă, se poate, atâta timp însă cât există, ea trebuie respectată. Firește că ea poate fi interpretată, însă cu o condițiune și anume să nu se uite că a interpreta nu înseamnă a suprima.

b) Dispozițiunea aceasta a figurat în lege dela început, adică o găsim în prima formă a proiectului prezentat de Ministrul justiției și ea a fost menținută de toate comisiunile cari au lucrat la alcătuirea definitivă a proiectului, de comitetele delegațiilor parlamentului și de parlament.

Este deci de presupus că comisiunile și parlamentul au examinat-o cu toată atențiunea și dacă nu i-a adus nici o modificare, este pentru că au găsit-o conformă cu întreaga economie a proiectului, cu scopul urmărit de legiuitor.

Observațiuni la legea chiriilor. Art. 3

Art. 3. din noua lege a chiriilor a dat naștere între altele la următoarea discuțiune:

Pentru a se acorda chiriașilor din categoria celor prevăzuți în art. 3 păsuirea de un an, este sau nu este neapărată nevoie ca contractele lor să fi beneficiat efectiv de ultima prelungire legală?

Intr'o primă părere admisă și de Inalta Curte de Casație se susține negativă¹⁾ Argumentele aduse în sprijinul acestei păreri sunt următoarele:

1. Echitatea. Ar fi inechitabil se zice în această părere ca păsuirea de un an să se acorde numai chiriașilor cari au beneficiat efectiv de ultima prelungire legală și să nu se acorde acelor cari n'au beneficiat, cu toate că și ei meritau aceiași sollicitudine.

2. Mai cu seamă — se adaogă, — când contractul chiriașului e din acelea cari ar fi

¹⁾ Cas. 1 Dec. 79 din 17 Ianuarie 925 dos. 2897/924. dos. 2007/924. Cas. I. 4 Mart. 925 Jur. Gen. 20/925. C. Iași 1 dec. 139 din 29 Aug. 924 nepublicată. Jud. Ocol. Buzău 27 Mai 924 Jur. Gen. 25/924.

In adevăr, ce a voit legiuitorul din 1924?

El a voit, ca și predecesorii săi, să reducă tot mai mult sfera excepțională — prelungirea forțată — și să mărească sfera dreptului comun așa încât să se apropie de normal. In acest scop legiuitorul a luat cât s'a putut mai multe contracte de închiriere, cari se găseau în sfera excepțională și le-a aruncat în sfera dreptului comun.

Pentru a nu face însă o tranziție prea bruscă, legiuitorul a crezut nimerit să acorde o păsuire de un an chiriașilor cari nu dețineau imobile pentru locuințe.

Legiuitorul avea însă înaintea lui două feluri de chiriași din această categorie și anume: Unii cari beneficiaseră de prelungirea legală, alții ale căror contracte erau încheiate fără nici un amestec al legiuitorului — liber consimțite — cari deci nu beneficiaseră de prelungirea legală. Cu alte vorbe, legiuitorul avea în fața lui o categorie de contracte pe cari le găsea în sfera *excepțională* și o altă categorie pe cari le găsea în sfera *dreptului comun*.

Și atunci ce a făcut legiuitorul?

El a acordat păsuirea contractelor pe cari le găsea în sfera excepțională — cari se bucuraseră de prelungirea legală — și a refuzat-o celor pe cari le găsea în sfera dreptului comun.

Pentru ce?

Pentru că această soluție era conformă scopului ce urmărea.

N'ar fi fost din partea legiuitorului un act de manifestă inconsecvență, ca atunci când găsea deja în sfera dreptului comun o categorie de contracte, să le ia din sfera dreptului comun și să le întoarcă în sfera excepțională? El care vrea cu orice preț să reducă cât mai mult sfera excepțională?

De altminteri legiuitorul a avut în vedere și împrejurarea că chiriașii cari se bucuraseră de prelungirea legală, erau până la un punct îndreptățiți să speră — fie într'o nouă prelungire, fie într'o păsuire; pe când chiriașii cu contracte liber consimțite, nu erau îndreptățiți să aibă asemenea speranțe²⁾.

²⁾ Este bine înțeles vorba de alți chiriași de cât acela de locuințe.

b) In ce privește argumentul că ar fi vorba de contracte cari deși nu au beneficiat de prelungirea legală, dar *ar fi putut beneficia*, el este, cum arăți mai sus, contrariu textului și spiritului legii și n'ar putea sta în picioare de cât cu condițiune ca să se adauge la text cuvinte și idei cari schimbă cu totul scopul urmărit de legiuitor.

Acestea sunt considerațiunile pentru cari cred că art. 3 trebuie interpretat în sensul că nu se pot bucura de păsuirea de un an de cât contractele cari au beneficiat *efectiv* de ultima prelungire legală³⁾.

• • •

O altă chestiune, care a dat loc la discuțiuni este dacă contractele prevăzute de art. 3 — prăvăliile de ex. — cari expiră la 26 Octombrie 1924, se bucură și ele de păsuire până la 23 Aprilie 1925, adică de o păsuire de 6 luni.

Dl. Leonte Moldovanu punând această chestiune în Cameră, Ministrul a răspuns negativ. (Vezi debaterile Camerei).

Firește, că dacă aceste contracte nu se vor fi bucurat de ultima prelungire legală, nu vor putea beneficia de pasuire. Dacă însă aceste contracte cari deși expiră la 26 Oct. 1924 se bucuraseră totuși de ultima prelungire legală, atunci chestiunea este discutabilă.

Mă explic: Unii chiriași — comercianți cu deosebire — ale căror contracte se bucuraseră de ultima prelungire legală până la 23 April 1924, neștiind dacă va mai interveni sau nu vre-o lege de prelungire, au cerut proprietarilor lor să le acorde ei, proprietarii o prelungire a contractului de 6 luni adică până la 26 Oct. 1924, termen înlăuntrul căruia să-și poată aranja situațiunea lor. O parte dintre proprietari cari se găseau în raporturi bune cu chiriașii lor le-a acordat aceste 6 luni, așa în cât legiuitorul se găsea în fața unei noi categorii de contracte, de altfel puține la număr și anume: contracte cari pe deoparte se bucuraseră de prelungirea legală

³⁾ Vezi în acest sens C. Buc. I. 11 Nov. 924 C. J. 4/925 cu adnotația Dnii C. Jecu. C. Constanța 10 Oct. 924 C. J. 4/925. — C. Buc. IV 20 Sept. 924 Bul. C. de Apel 14/924. Tot în acest sens se pronunță Dnii Conduratu, Periețeanu, Velescu în „Noul cod al închirierilor“ din 1924 pag. 595.

până la 23 April 1924, iar de altă parte se găseau în sfera dreptului comun, fiindcă cele 6 luni, până la 16 Oct. 1924, erau acordate de proprietari în baza unei convențiuni liber consimțite.

Și atunci s'a ivit discuțiunea ce se face cu aceste contracte? Li-se va acorda și lor păsuirea până la 23 Aprilie 1925, adică o păsuire numai de 6 luni, sau vor fi obligați să părăsească prăvăliile la 26 Oct. 1924?

Ministrul, consecvent de altfel cu scopul dominant a legii spunea: Din moment ce eu găsesc acest soi de contracte în sfera dreptului comun, nu voesc să le întorc în sfera excepțională și de aceea le las în sfera dreptului comun, deci nu le acord nici o păsuire.

Alții, printre cari Dl. Moldovanu și eu, eram de părere, că din moment ce contractele lor se bucuraseră de ultima prelungire legală, deci intrau în prevederile articolului 3., meritau să fie tratați cu aceeași măsură, cu atât mai mult cu cât era vorba de un număr redus de contracte și de o păsuire numai de câteva luni.

Cum însă Dl. Leonte Moldovanu n'a propus un amendament asupra căruia Camera să-și spună cuvântul, chestiunea a rămas să fie rezolvată de jurisprudență fie în sensul părerei Ministrului, fie în sensul părerei Dlui Moldovanu⁴⁾.

Și jurisprudența s'a pronunțat în sensul părerei Dlui Moldovanu⁵⁾.

Emil Dan
avocat.

⁴⁾ În cartea mea „Legea chirilor” la pag. 18 eu î-mi exprim părerea că deși răspunsul ministrului e categoric negativ totuși jurisprudența ar putea găsi că nu e nici un motiv ca situația să fie mai grea pentru unii decât pentru ceilalți.

Observ aci că Dl. Corneliu Jecu cu prilejul adnotării deciziei Curții de Apel S. I. Buc. din 11 Nov. 924. (Vezi C. J. 4/925) își închipue că eu ași fi de părerea acelora, cari susțin că de păsuirea de un an se bucură nu numai contractele cari au beneficiat efectiv de prelungirea legală, dar și acelea cari n'au beneficiat de această prelungire.

Această deducțiune o face Dl. Jecu din cuvintele de mai sus din cartea mea pag. 18. Cred că celînd articolul de față Dl Jecu își va schimba părerea și va conveni că cuvintele din cartea mea dela pag. 18 se referă la o categorie de contracte cu totul deosebită.

⁵⁾ Vezi Cas. I. 4 Marl. 925 Jur. gen. 20/925. Cas. I. 28 April 925. Jur. gen. 34/925. Cas. I. 20 Iulie 925 Jur. gen. 35/925

Orarul de după amiază

Se pare că Onor. Minister al Dreptăței persistă în dispoziția schimbării orarului cu începere de la 1 Ianuar 1926, dispoziție atât de păgubitoare Justiției și justișiabililor.

După cum se știe, orariul de dimineață este astăzi în vigoare, nu numai în întreaga Transilvanie, dar și în Bucovina și Basarabia; prin urmare este un obicei înrădăcinat de decenii pe un teritoriu mai mare decât teritoriul Vechiului regat. Pe dealtă parte, toți magistrații și avocații Vechiului regat — cu excepția avocaților bucureșteni — sunt împotriva orariului de după amiază.

La noua dispoziție de unificare s'au ridicat plângeri, întâmpinări, proteste...

Totuși Ministerul Justiției perseverează!..

Reproducem de astădată interesantele și înțeleptele pagini scrise acum cinci ani de dl. Andrei Rădulescu, membru al Academiei române și actualmente Consilier la Inalta Curte de Casație¹⁾:

• Orariul judecătoresc actual nu este de loc favorabil unei distribuii grabnice a Dreptății. Tocmai fiindcă multora se va părea curioasă această afirmație iar altora nefondată, voi expune mai pe larg chestiunea.

Astăzi, după ultimele dispoziții, timpul destinat pentru ședință la Tribunale și Curți este de 6 ore după regulament 6^{1/2}; magistrații sunt sînuși să vină cu ^{1/2} ora înainte de începerea ședinței; deci 6^{1/2} ore impuse pentru slujbă, dintre care 6—6^{1/2} de ședință. Chiar numai cu 6 ore de ședință asta reprezintă 36 ore de muncă intelectuală pe săptămână; și — cum am spus — nu orice muncă intelectuală, ci una din cele mai grele, care reclamă încordarea și concentrarea cea mai intensă. Când un lucrător manual cere 8 ore pe zi, este extraordinar să ceri unui magistrat 6—6^{1/2} ore pe zi numai pentru ședință! Dacă s'ar fi înțeles îndeajuns rostul, valoarea, calitatea muncii magistratului desigur că nici nu s'ar fi putut concepe marele număr de ceasuri ce se pretinde. Din nenorocire opinia publică are atâtea păreri greșite despre magistratură încât vor părea extraordinare tocmai cele spuse aci. Lumea fiindcă vede pe unul sau altul plecând de vreme dela slujbă, venind prea devreme sau stînd prea mult în anumite locuri, crede că-i așa de ușoară munca de magistrat și sunt așa de puțin ocupați încât e o ciudățenie să pretindă că li se cer prea multe ore, fără să cerceteze care-i situația reală, de ce unii isbutesc să fie puțin ocupați și cât trebuie să muncească unul care vrea să-și facă datoria.

¹⁾ „Contribuțiuni pentru o mai bună împărțire a dreptăței”. București, 1920.

Să admitem însă că nu trebuie să ne mai gândim mult la calitatea muncii și că timpul de $6\frac{1}{2}$ —7 ore nu-i prea mult.

Dar munca magistratului se oprește aci? Aproape toți funcționarii de birou când s'a implinit numărul de ore cerut de lege pleacă liniștiți, cu mintea liberă de preocupările slujbei și fără obligația de a mai munci acasă. Așa trebuie să se petreacă și cu magistrații, crede mulțimea; e curios că persoane destul de culte gândesc la fel. Poate că și legiuitorul a înțeles tot așa cu magistratul să nu lucreze pentru slujbă decât timpul de $6\frac{1}{2}$ —7 ore. Totuși alta e realitatea.

Magistratul bun este nevoit să mai lucreze acasă dacă nu încă 5—6 ore, cel puțin 2—3 ore în termen mediu pe fiecare zi. De ce? Magistratul nu se pronunță — cum am arătat — uneori imediat, pentru că trebuie să vadă dosarul, să gândească, să chibzuiască cu colegii. Nimic nu l-ar împiedica să suspende ședința, să intre în camera de chibzuire, să citească dosarul, să controleze legea, cărți, să delibereze. Acest procedeu însă ar lua un timp poate mai lung decât cel întrebuintat pentru pledoarii; din cauza unei asemenea pronunțări s'ar putea lua timpul unei ședințe. Ce s'ar face cu celelalte procese? Și totuși magistratul ar fi în lege, căci nimeni nu-l obligă să amâne pronunțarea. Dacă amână, o face nu pentru alte motive, cum zic bârfitorii, ci pentru a judeca mai bine și pentru a înlesni judecarea mai multor procese. Iată dar alte ore afară de cele legale în care trebuie să muncească.

Afară de asta sunt hotărâri și alte lucrări de efectuat, pe care nimic nu l-ar împiedeca să le facă în orele legale și pe care totdeauna le face în ore suplimentare.

Unui magistrat bun rar i se întâmplă să n'aibă acasă aproape zilnic dosare pentru pronunțare, pentru hotărâri sau alte lucrări.

Aproape toate astea le face jertfindu-și timpul, în care lumea crede că se plimbă și pe care legea nu i-l contează. Și pentru acest surplus de muncă nu s'a gândit nimeni să ceară sau să dea un surplus de plată, cum se face, zice-se, deseori la alte autorități, unde pentru orice lucrare făcută în afară de orele de slujbă se acordă plată suplimentară.

Dar afară de cele de mai sus, magistratul trebuie să citească pentru a putea rezolva procesele în curs și pentru a fi în curent cu știința Dreptului, iar unii — ar fi de dorit să fie cât mai mulți — și pentru a scrie, a contribui la progresul acestei științe. Magistratul îndeplinește una din cele mai nobile și delicate misiuni și pentru a o îndeplini bine trebuie să se cultive continuu. Toate reclamă timp.

Iată de ce timpul cerut de lege nu trebuie înțeles în mod simplist și socotit ca timpul întrebuintat de orice funcționar sau lucrător, iată de ce numărul

de ore cerut azi pentru slujbă e prea mare și ca atare într-o reformă trebuie redus.

Se va obiecta că așa cum e azi și nu se lucrează destul, dar ce ar fi cu un orar mai redus? Greșala acestei obiecțiuni este că se întemeiază pe ceea ce fac cei puțin dornici de muncă și se neglijează cei buni. Contra celor dintâi se pot și trebuie să se ia măsuri. Dacă se întâmplă uneori — azi destul de rar — ca ședințele să țină mai puțin decât orele arătate, așa că și cei buni pot pleca mai de vreme, asta se datorește altor împrejurări.

Dar ce importanță are reducerea numărului orelor legale pentru mersul justiției? Cu ore mai puține, chiar dacă magistrații ar mai fi obligați să intre în ședință în fiecare zi, se va lucra mai bine și e de așteptat că și mai mult, fiindcă oboseala va fi mai redusă și mintea mai limpede.

Reducerea de ore va fi apoi un act de dreptate pentru împărțitorii Dreptății, cari conștienți de rolul lor, și spre a nu se da loc la felurile interpretări nu-și apără îndestul drepturile.

Numărul orelor nu trebuie să treacă de 4; nu se poate pretinde pentru o muncă intelectuală — ca a magistratului — mai mult de 4 ore pe zi.

Chestiunea orariului, are însă și altă față, care ne arată și mai bine cât de păgubilor e cel de azi pentru justiție. Nu numai că se cer atâtea ore de lucru, dar ceea ce agravează acest neajuns este și timpul când sunt fixate.

După regulament magistrații de la Tribunal trebuie să fie prezenți la 11 a. m., să înceapă ședința la $11\frac{1}{2}$ și să continue până la 6. În urma unei decizii ministeriale trebuie, la unele instanțe, să vie la $12\frac{1}{2}$ să înceapă la 1 p. m. și să continue, în caz de nevoie până la 7 p. m. Modificarea adusă a fost provocată de faptul că, pentru a veni la ora 11, magistrații și avocații trebuiau să mănânce la 10; iar ceice locuesc departe și funcționarii judecătorești, mai de vreme. Cu orariul de azi s'a îmbunătățit întru câtva situația celor dintâi, dar a funcționarilor judecătorești, aproape de loc, fiindcă ei tot trebuie să vină la 10; din această cauză sunt nevoiți să mănânce prin cărciumi cheltuiindu-și leafa — și pe repezeală ca să nu li se observe lipsa de la serviciu, sau — cciace e și mai urât — să-și scoată câte o bucăfică de pâine din birou la ora mesei.

Orariul actual are mari neajunsuri și e curios cum îl păstrăm cu o sfințenie demnă de admirat.

Este stabilit de știință — și lucrul se poate observa de oricine — că organismul oricărei ființe reclamă o odihnă cât de scurtă după masă. Neobservarea acestei reguli elementare aduce cu vremea — de multe ori foarte curând — îmbolnăvirea individului, iar pe de altă parte micșorarea energiei pentru altă activitate și în special pentru activitatea intelectuală. Este iarăși știut că în decursul zilei timpul

când omul poate desvolta cea mai mare energie este dimineața; și acest adevăr se dovedește mai mult ca oriunde la activitatea intelectuală.

Orariul de azi păcătuiește tocmai contra acestor reguli. Magistratii și funcționarii judecătorești sunt nevoiți să lucreze imediat după masă, să stea pe scaun 5-6 ceasuri, să lucreze tocmai când organismul are nevoie de mai multă odihnă. De aci îmbolnăviri dese, îmbătrânire înainte de vreme, istovire. De s'ar face o statistică s'ar vedea ce mare număr de bolnavi de boale de nutriție dă personalul justiției. Câți ojung la pensie și câți mai trăesc mult timp dacă au avut norocul să iasă la pensie? Și să se facă comparație cu alte profesii! Dar la funcționarii judecătorești ce procent grozav de bolnavi și de morți înainte de vreme!

De altă parte, deoarece energia cea mai bună a fost cheltuită dimineața în alte ocupații și organismul este obosit, îngreuiat și de cerințele digestiei, se înțelege ușor că munca ce se face după masă nu se poate compara nici pe departe cu cea de dimineața. Suspendările dese, slăbirea atenției, încetineala mersului proceselor, lăsarea să se pledeze prea mult sunt foarte explicabile.

În timpul verei orariul e dezastruos.

Iarna acest orar împune o cheltuială mai mare de combustibil și de lumină, dar la astea nu prea se gândea nimeni, pe vremea când se putea cheltui mult.

Are ure-o justificare orariul acesta după masă? Din cele de mai jos sper că se va dovedi că e absolut nejustificat.

Este recunoscut de toți cari cunosc mecanismul justiției că nu se poate împune aceluiași magistrat ședința și de dimineață și după prânz; asta ar agrava și mai mult greutățile funcțiunii de magistrat, ar face-o imposibilă. Trebuie dar — zic partizanii orariului de azi — să se aleagă un timp când să poată fi întrebuițate 6 ore în șir. Dimineața n'ar fi posibil pentru că ar trebui să începi ședința la 7 și s'o termini la 1, sau la 8 și s'o termini la 2, ore imposibile. Nu rămâne dar decât după prânz. A reduce numărul orelor — susțin ei este imposibil pentru că s'ar stânjeni și mai mult mersul justiției, și așa destul de încărcată.

Obiecțiunea este neintemeiată. Am arătat că nu trebuie să se ceară magistratului mai mult de 4 ore de ședință pe zi. Chiar de i s'ar cere mai multe după prânz, 4 ore de lucru dimineața fac cel puțin câte 6 ore după masă. Cine a fost magistrat va recunoaște, că după o muncă de patru ore după masă nu se poate mai judeca destul de bine; și tocmai de asta trebuie să ne ferim. Dimineața magistratul va lucra aproape continuu, cel mult cu o suspendare, și va da justiției cea mai bună activitate a zilei.

Se mai obiectează că orariul de dimineața ar vătăma *interesele advocaților*, cari n'ar mai putea veni și la judecătoria și la celelalte instanțe. Nici

această obiecție nu este temeinică. Independent de chestiunea dacă Justiția trebuie reglementată după interesele advocaților sau vice-versa, cred că nici aceste interese — dacă sunt bine înțelese — nu se opun la admiterea noului orar. Este adevărat că după noul orar avocatul n'ar mai putea fi în aceeași zi și la judecătoria și la celelalte instanțe, — dar câți sunt advocații, cari merg în aceeași zi și la judecătoria și la celelalte instanțe? Chiar pentru aceștia, ce-i împiedică de a obține în anumite zile termene la judecătoria și în altele la celelalte instanțe, când e prea știut cât de mult magistratii sîn seamă de dorințele advocaților la fixarea termenelor! Nu este și în avantajul unui asemenea avocat ca într'o zi să aibă procese la judecătoria, după terminare să poată mânca omenește, după masă să se ocupe cu altceva, iar a 2-a zi să aibă procesele la Tribunal și Curți, iar nu ca azi când aleargă dela judecătoria la Tribunal, fără mâncare și fără odihnă? Orice avocat, care nu pune câștigul bănesc mai presus de sănătate, va răspunde afirmativ.

Obiecția cade însă și din alt punct de vedere. Dacă trebuie, prin fixarea orariului, să se dea puțință advocaților să meargă la mai multe instanțe, ar trebui să se fixeze un orar pentru Tribunale, altul pentru Curțile de Apel, altul pentru Curtea de Casație? De ce să se dea unui avocat puțința ca în toate zilele să meargă numai la judecătoria și la Tribunal și să nu-i dea posibilitatea ca în toate zilele să meargă și la acestea și la Curți? Și de ce să nu-i se dea mijlocul să alerge în aceeași zi la mai multe judecătoria, fixându-se la o judecătoria un orar, la alta altul, etc.? Dacă trebuie a se satisface toate interesele advocaților, nu văd de ce nu s'ar fixa atâtea orarii câte instanțe sunt? Dacă însă aceasta nu se poate și dacă advocații își aranjează afacerile așa încât, în măsura posibilă, într'o zi să fie la o instanță, în altă zi la alta, nu văd de ce acei cari pledează și la judecătoria n'ar alege anumite zile pentru judecătoria și anumite pentru celelalte instanțe.

Orariul de dimineață ar aduce și advocaților, pe lângă conservarea sănătății, și alte avantagii; le-ar da puțința să primească clienții mai în liniște, după prânz, să-și studieze procesele pe îndelete, să citească, să scrie, să trăiască în fine o viață mai așezată, mai normală.

Se mai spune că *noul orar ar prejudicia pe justifiabili și în special pe țărani*, cari vin la proces în dimineața zilei de judecată, nu în ajun cum vor trebui s'o facă după noul sistem. Socotesc că tocmai noul orar va satisface interesele justifiabililor. Aproape în regulă generală, impricinații — și în special țărani — vin la judecată în ajunul termenului. Așa e și normal, fiindcă trebuie să se mai ducă la avocat sau — de pot — să cerceteze dosarul, sau, în tot cazul, să fie siguri că vor fi prezenți la înfățișare și să

fie la adăpost de orice surpriză provocată de întârzierea trenului sau de alte împrejurări. Nu vorbim de cei din jurul capitalelor, căci nu aceștia formează majoritatea; ne ocupăm de cei cari stau mai departe și care sunt cei mai numeroși. Cu orariul de azi aceștia pierd ziua din ajun, ziua procesului în care stau uneori până seara spre a asculta amânarea din oficiu și o zi după asta spre a se înapoia. Cu orariul cel nou ar veni din ajun, ar sta o jumătate de zi la proces și în 2-a jumătate mulți s'ar putea înapoia. În orice caz ar fi o economie de timp. Dacă nu putem face ca fiecare împricinat să știe și ora procesului, totuși să-i economisim timpul.

Se va invoca probabil, ca argument sdrobitor, faptul că s'a încercat la instanțele din București și n'a dat rezultate. Dar nici acest argument nu-i puternic. Se spunea că se judecă prea puțin în intervalul dela 9—1 fiindcă se începea ședința la 10 în loc de 9 și se încheia la 12—12^{1/2} în loc de 1. Dacă aceste fapte sunt adevărate ele singure nu condamnă noul orar. Întârzierea ședinței cu apelul are loc și în orarul după prânz; poate chiar mai mult; trebuie dar găsit un mijloc de reducere a apelului.²⁾ Dacă, fără motiv, se începe ședința mai târziu sau se încheie prea de vreme, pentru asta se pot lua măsuri contra celor ce nu-și fac datoria. Deci nu orariul este de vină.

O singură obiecție, fondată în parte, a eșit la iveală cu ocazia încercării noului orar: arhiva nu era deschisă după prânz, și oamenii nu pot cerceta dosarele. Remediul e ușor: arhiva va fi deschisă între 3—6 sau cel puțin 4—6.

Se mai protestează contra acestui orar de dimineață pe motiv că e prea de dimineață. Cum e posibil să vii la 8—8^{1/2} sau chiar la 9 la Tribunal? Dar atâția alți profesioniști cum încep la 9 dim? Profesorii cum își țin cursurile la 8 dim.? Alți funcționari fac la fel: de ce magistrații ar face excepție? Cred că nici n'ar trebui să se mai pue problema pe „prea de dimineață“. De altfel chiar boerii de pe vremuri, cu toate obiceiurile lor orientale, judecau de dimineață și nu găseau că e rău ales acest timp.

Pe lângă toate cele arătate, păstrarea sănătății personalului judecătoresc trebuie să conteze ceva în rezolvarea chestiunii. Oare magistrații și funcționarii judecătorești — chiar și avocații — cari, cum am spus, nu au ca ideal banii — n'au drept la o viață mai puțin chinuită, la o viață, care să nu le răpescă așa de curând sănătatea? Oare dacă se discută asigurarea muncitorilor în genere, nu merită cât de puțină atenție și acești oameni?

De altminteri mai în toate țările este orariul de dimineață. Nu trebuie uitat că și la frații desrobiți este — după câte mi s'au spus — tot același orar.

²⁾ Cu atât mai potrivit ar fi astăzi orariul de dimineață, apelul nominal fiind suprimat. (Nota Red.)

Cum în alcătuirile viitoare va trebui să preferim cei mai bun, nu văd cum i-am convinge să primească orariul nostru.³⁾

Am speranța că în România nouă ne vom vindeca de obiceiul de a ne scula târziu și vom lucra și în justiție de dimineață. În privința orelor ar rămâne să se fixeze 8^{1/2}—12^{1/2} sau 9—1. Justiția nu va putea decât să câștige din noul orar.

Andrei Rădulescu

Consilier la Inalta Curte de Casație
Membru al Academiei Române.

Nota. Eminentul magistrat a demonstrat până la evidență absurditatea orarului postmeridian. Când toată țara este împotriva lui, pentru ce se perzistă oare într'o măsură care dăunează buna împărțire a Dreptăței?

Dacă Onor. Minister al Justiției nu o crede, pentru ce nu consultă în această chestiune pe membrii corpului judecătoresc? E greu să se facă un „plebiscit“ în această privință? Nu e rațional ca cei ce prestează munca să fie întrebați asupra timpului când o pot îndeplini mai bine și mai cu folos pentru țară?

De dragul unei părți din avocații Capitalei⁴⁾, cari se opun la orarul de dimineață pentru că n'ar avea timpul necesar a face intervenții pe la Ministere, — prin urmare pentru considerații extra-judiciare — trebuie oare să sufere toți magistrații, avocații, funcționarii judecătorești precum și justițiabilii țării întregi?

Dacă totuși orarul postmeridian s'ar găsi justificat pentru Capitală, să se menține acolo! Nici o rațiune nu vedem însă pentru menținerea lui în restul țării.

Nădăjduim că, în cele din urmă, dacă Dl. Ministru al Justiției va studia cu deambruntul aceasta chestiune, se va convinge de dreptatea ei. Înțelepciunea D-sale ne face să prevedem aceasta.

Ard. Juridic.

³⁾ Articolul a fost scris în 1920. După cum vedem, autorul s'a înșelat! Noi preferim din legislația teritoriilor, ceace-i mai rău. (Vezi proiectul învățământului secundar, legea pensiilor ș-a. (Nota Red.)

⁴⁾ Nu toți avocații din București sunt pentru orarul de după amiază. Aceasta s'a dovedit cu prilejul modificării făcute de fostul ministru Mihail Antonescu.

Câteva observațiuni asupra articolelor 230, 244 și 245 din Procedura Penală Română

(în vigoare și în Ardeal dela 1 Sept. 1925)

Acțiunea publică este independentă de organele chemate s'o judece. Ea este incredințată, în principiu, funcționarilor cari constituiesc Ministerul Public și cari o exercită în toată plenitudinea; nu numai punând-o în mișcare, dar chiar diriguind-o, fie înaintea instanțelor de cercetare, fie înaintea acelor de judecată.

Totuș, această regulă nu este absolută deoarece, în primul rând partea legată poate și ea să pună în mișcare acțiunea publică, exercițiul acestei acțiuni însă aparține și în acest caz Ministerului Public.

Principiul independenței absolute a acțiunii publice mai suferă abateri și în cazurile prevăzute de art. 230, 244 și 245 pr. penală, când Camera de punere sub acuzare este investită cu dreptul de-a pune în mișcare acțiunea publică.

Într'adevăr, art. 230 pr. penală spune: „în toate cazurile, Camera de acuzațiune, mai întâi de-a fi decis dacă se cuvine a pronunța punerea sub acuzațiune, va putea din oficiu să ordone urmăriri, aducere de alte acte, informări, fără a distinge dacă este sau nu începută o instrucțiune de cei dintâi judecători și apoi să statutească cele de cuviință”.

Prin acest articol se îndreptățește Camera de punere sub acuzare să evoce, adică să facă cercetările cari cad în sarcina instrucției, când ar vedea neajunsurile cari ar rezulta pentru o bună administrare a justiției ca aceste cercetări să fie lăsate pe seama „celor dintâi judecători”, sau să întindă urmăriri în contra altor persoane decât acele prevăzute în primele rechizitorii, sau să hotărască asupra delictelor conexe, care nu vor fi fost coprinse în acele rechizitorii.

Articolul 230 din felul cum este întocmit și redactat, presupune că acțiunea publică este pusă în mișcare, este intentată, și aceasta reiese, mai întâi, din termenii ce întrebunțează: „mainainte de-a fi decis dacă se cuvine a se pronunța punerea sub acuzare”, cât și din expunerea de motive care a precedat introducerea art. 235 pr. criminală franceză — după care s'a copiat întocmai art. 230 din procedura noastră penală: „Cum această curte (Camera de punere sub acuzare) este chemată prin natura atribuțiunilor sale, să cunoască legăturile afacerilor între ele și punctele adeseori delicate, prin care ele se ating și se întâlnesc, poate să informeze sau să facă informațiuni din oficiu, asupra faptelor aduse la cunoștința sa”.

Conform art. 230 din pr. penală, Camera de punere sub acuzare are dreptul să pună în mișcare acțiunea publică, și direct fără de concursul Ministerului Public. Bineînțeles că și în acest caz exercițiul acestei acțiuni aparține tot Ministerului Public, căci Camera nu poate statua asupra afacerilor instruite de ea, decât în urma rechizițiunilor Procurorului general.

Un alt caz, când Camera de punere sub acuzare are dreptul să evoce afacerile care-i suut supuse, este și acel prevăzut de art. 245 pr. penală.

În acest articol — care, deși așezat sub titlul II, relativ la jurați — este vorba exclusiv de cauzele corecționale sau polițienești, legiuitorul ne spune următoarele: „Când în însemnările cauzelor corecționale sau polițienești, ministerul public de pe lângă

Curtea va găsi unele, care înfățișează caractere mai grave, va putea ordona aducerea actelor în termen de 20 zile dela primirea însemnării și va face în alt termen de 15 zile dela primirea lor rechizițiunile ce va judeca, iar Camera de acuzațiune va ordona în termen de trei zile, cele de cuviință”.

Însemnările despre cari vorbește art. 245 se referă la acelea prevăzute în articolul imediat superior 244 și sunt acelea pe cari procurorii tribunalelor sunt datorii să le înainteze parchetului general la fiecare opt zile, comunicându-i toate cauzele criminale, corecționale sau polițienești, cari se vor fi ivit în acest interval.

Când, din aceste însemnări, Procurorul general va descoperi vre-o cauză corecțională sau polițienească, de natură gravă, va putea sesiza Camera de punere sub acuzare, care va putea să decidă ca, instrucțiunea afacerii să se facă de ea, printr'un membru delegat din sânul ei. În acest caz, Consilierul delegat, va îndeplini funcțiunea de judecător de instrucție (art. 231 pr. penală), fiind investit cu toate drepturile pe care legea le dă acestuia (art. 232 pr. penală).

Socotim că art. 245 pr. penală, deși conceput în termeni generali, are o anumită zonă de aplicare.

Fără de nici o îndoială se aplică în cazul când procurorul, din cercetările preliminare, găsește că nu este caz de a porni acțiunea publică și clasează afacerea.

La acest caz se referă Tanoviceanu, în cartea sa de procedură penală (pag. 325, Nr. 511) și s'ar părea că este singurul caz pe care îl are în vedere, când vorbește de: „afacerile neinstruite în prima instanță”, atunci când înțelegem înțelesul art. 245.

Ce se întâmplă însă cu afacerile trimise de procuror judecătorului de instrucție, cu rechizitor conform art. 61, sau conform art. 45 din procedura penală?

Judecătorul de instrucție este absolut stăpân în adunarea și cântărirea probelor, în aprecierea elementelor infracțiunii; cu alte cuvinte este acel care rezolvă chesțiunile de imputabilitate.

Corectivul acestor puteri rezidă în dreptul pe care îl are ministerul public de a putea face, în toate cazurile, opoziție în contra ordonanțelor judecătorului de instrucție, aducându-le astfel înaintea celei de a 2-a instanță, înaintea Camerei.

A desesiza pe judecătorul de instrucție de afacerile care-i sunt trimise spre cercetare, ar însemna a lipsi pe parte de beneficiul unei instanțe, a o sustrage dela judecătoria săi firești, ar însemna o gravă derogare dela principiile stabilite în această materie.

Credem, prin urmare, că în aceste cazuri art. 245 pr. pen. nu se poate aplica.

Rămâne acum cazul prevăzut de art. 178 pr. penală, când afacerile sunt trimise cu rechizitor înaintea instanțelor de fond, fără să mai fie trecute prin instrucție.

În acest caz, odată instanța de fond sesizată cu o afacere, evident că trebuie să o soluționeze, trebuie să se pronunțe asupra cazului adus în judecata sa, fie printr'o hotărâre de condamnare, fie printr'o hotărâre de condamnare fie printr'o hotărâre de achitare sau absolvire.

Acesta fiind principiul, s'ar părea că art. 245 nu-și poate avea aplicare.

Cu toate acestea, credem că și în acest caz,

fără ca instanța să fie desesizată de judecarea unei afaceri, s'ar putea — în temeiul art. 245 și în cazurile grave a căror apreciere este lăsată Procurorului general — ca acesta să ceară dosarul cu lucrările, să facă rechizițiuni la Camera de punere sub acuzare, care, dacă va chibzui să facă cercetări, să adune dovezi pentru evidențierea faptelor imputate, să dispună chiar arestarea inculpaților, și ca în urmă să trimeată complexul acesta de dovezi înaintea instanței de fond sesizată cu judecarea afacerii și singură în măsură de-a o termina.

În asemenea caz, n'ar fi decât un act de bună administrație a justiției penale, n'ar fi decât o coplectare a probelor, o mai amănunțită cercetare a faptelor, făcută riguros de către a doua instanță de cercetare, de către Camera de pune sub acuzare.

Temelul juridic al articolului 245 pr. pen. pleacă dela principiul că: instrucția prealabilă nu este obligatorie decât în materie criminală, în materie polițienească este inutilă și în materie corecțională nu poate avea loc decât determinată de gravitatea și importanța delictului. În practica de toate zilele împrejurarile prevăzute de art. 242 pr. pen. sunt rare și puterile deosebite pe care legea le acordă în aceste cazuri Procurorului general, fiind din acelea menite să-i pună la îndemână mijloace posibile în scop de-ași îndeplini însărcinarea de supraveghetor al justiției penale, sunt excepționale, reprezentând abateri dela dreptul comun.

„Notițele cari se trimit Procurorilor generali, spune Mangin (*L'action publique*), nu sunt destinate să fie de abia cetite și zvârlite în cartoanele parchetului, ele trebuie să-i servească ca să poată supraveghia administrația justiției criminale, să cunoască afacerile terminate și acele cari nu sunt, să ceară socoteală de întârzierile pe care unele le sufer și să le facă să înceteze — dacă nu sunt cauzate de împrejurări legitime“.

Punctul cel mai delicat este de-a preciza, când Procurorul general poate uza de acest drept, care constituie o abatere dela principiile comune și care este, sau poate fi, criteriul său de apreciere în ce privește gravitatea faptelor care să-l determine?

De sigur că, Procurorul general nu va recurge la această măsură neobișnuită decât în cazurile când împrejurările ambiante, personalitatea infractorilor sau infracțiunea însăși, îl va determina să iasă din făgașul obișnuit, — legea punându-i la îndemână o serie de mijloace normale care să-i dea puțința de-a pune în mișcare acțiunea publică și de a o dirigu, fie înaintea instanțelor de cercetare, fie înaintea acelor de judecată.

George Volenti

Procuror la Curtea de Apel Chișinău.

Nota. — I. I. Haus, Dr. pénal t. II, p. 357 și urm. M. Mangin. *L'action publique* t. II, p. 148 și urm. F. Hélic. *Procédure criminelle* p. 282. I. Tanoviceanu. Pr. penală p. 323. (Vezi „Cuvântul Dreptății“ No. 7/925.)

Informațiune. Sacrificiile materiale pe cari apariția regulată a revistei le pretinde devin din zi în zi mai mari și cu greu de susținut. Mâna de lucru mereu crescândă, costul tiparului și a hârtiei ce se urcă mereu ne-ar îndritui la o urcare necesară a abonamentelor, cari sunt de tot reduse. Le menținem și mai departe în speranța înmulțirii lor și mai ales a plății lor regulată de către cei deja abonați. Incercăm deocamdată.

Administrația

JURISPRUDENȚA

Trib. Oradea-Mare

Sent. Nr. 7368—924.

Ardeal. Acțiuni principale și cereri de intervenție înaintate verbal la judecătoria de ocol. Lipsa condițiilor formale. Valabilitatea acțiunii posesorii de repunere sumară. Condițiuni. Cumulul posesorului cu peltoriul în procedura civilă ungară. Concordat forțat în afară de faliment. Inspector de avere. Dacă are calitatea de a intenta acțiuni în justiție și a poseda averea debitorului. Soluție negativă. Vânzarea. Dacă proprietarul vânzător, creditor privilegiat pentru plata preșului, trebuie achitat în timpul concordatului forțat. Soluție afirmativă (Art. 84, 86, 129, 134, 135 și 379 pr. civ. ungară; art. 17, 18, 21 și 23 ordonanța Nr. 4070—1915 a consiliului de miniștri maghiar privitor la concordatul forțat în afară de faliment; art. 3, 112 și 225 din legea ungară a falimentului legea XVII din 1881 (1)).

Adnotare.¹⁾ Dar falimentul nu e dezastruos numai pentru falit, ci și pentru creditorii însăși. Ei pierd cea mai mare parte din creanțele lor și de multe ori nu se aleg nicimăcar cu speranța de a incasa vreodată restul, știut fiind că, în majoritatea cazurilor, falitul, care e un om distrus, părăsește, comerțul, pierzând până și gândul de a agonisi o nouă avere.

Pentru a evita acest dezastru, toate legislațiile prevăd în procedura falimentului posibilitatea încheierii unui concordat — fie amiabil, fie forțat — prin care falitul este repus în administrația averii sale, iar creditorii se mulțumesc cu o cotă redusă, iertând falitului restul datoriei. Această măsură nu înlătură însă cu totul efectele grave ale falimentului, căci, pe de o parte, lasă să subsiste unele incapacități strâns legate de faliment, iar pe de altă parte, nu poate salva averea de descompunere, căci intervine după ce falitul a fost desesizat de bunurile sale, adică după ce administrația averii a fost dată pe mâna altora. Deaci nevoia de a se prevede și alte măsuri ajutoare. Și ast fel, anumite legislații admit moratoriul acordat debitorului înainte sau după declararea falimentului, ori simple măsuri preventive având de scop asigurarea prealabilă a creditorilor (art. 697 cod. rom.)

Cum și aceste dispoziții s'au găsit ineficace, unele țări au recurs la procedura concordatului preventiv (extra-falimentar.)

Ca și concordatul ulterior declarării falimentului, concordatul preventiv poate fi amiabil sau forțat. Este *amiabil*, când e acordat de unanimitatea creditorilor prin o învoială pe care nici un text de lege nu o împiedecă să aibă loc și în legislația noastră. Cum însă eventualitatea unui consens unanim este puțin probabilă, multe legislații au introdus concordatul preventiv *forțat*, acordat de majoritatea creditorilor, silind prin lege minoritatea de a-l

¹⁾ Vezi Ardealul Juridic No. 18, 19 și 20 din 1925.

primi. De sigur, măsura este gravă pentru că acești creditorii sunt obligați a renunța la o cotă parte din creanțele lor, confiscându-li-se această cotă împotriva voinței lor, în favoarea debitorului rău platnic, fără ca acesta să sufere nici măcar una din rigorile falimentului. Minoritatea este astfel expropriată de o parte din creanțele sale, deși atunci când contractase cu debitorul se aștepta ca întreaga lui avere să servească drept gaj pentru asigurarea comună a creditorilor.

Dar minoritatea trebuie să se întrebe cu ce se va alege în cazul când concordatul preventiv nu se va admite și va urma falimentul. Pentru aceea, măsura este luată chiar în interesul propriu al creditorilor, precum și în interesul superior al economiei generale a țării. Căci în schimbul unor mici sacrificii din partea creditorilor, debitorii sunt salvați dela ruina definitivă și sunt puși din nou în putința de a desfășura o activitate productivă.

Legislația vechiului Regat nu cunoaște concordatul forțat extra-falimentar. Cum instituția a existat în Transilvania până în anul acesta și cum este aplicată în majoritatea Statelor europene, credem că studiul de față — cu un simplu caracter informativ — nu va fi lipsit de interes pentru unificarea legislativă.

Vom trece mai întâiu în revistă diferitele legislații străine, rezumând în parte, în capitolul următor, lucrarea juristului ungar *Artur Meszlény* („Concordatul forțat în afară de faliment”, Budapesta, 1916).

1. *Legislație străină.* Pentru prima oară instituția concordatului forțat preventiv a fost legiferată în *Anglia*, unde are o viață foarte lungă, de aproape o sută de ani. Incepând dela introducerea, adică din anul 1826, concordatul forțat preventiv a fost utilizat din ce în ce mai mult și dezvoltându-se cu timpul, legile ulterioare l-au perfecționat. Legile din 1849 (*bankruptcy consolidation act*), din 1887 (*deeds of arrangement act*) și din 1890, au dat instituției o mare utilitate practică, ceea ce a avut de efect împușinarea falimentelor. Astfel datele statistice dovedesc că numărul falimentelor e tot mai redus și că în cele mai multe cazuri, adică în 77 la sută din concordatele admise, s'a plătit o cotă medie între 50—75 procente, deși legea din 1890 fixase cota minimală numai la 37¹/₂ procente.

În *Austria* concordatul forțat extra-falimentar a avut o evoluție interesantă. Reglementat prin legile din 1859 și 1862, el nu a dat rezultate satisfăcătoare și în 1868 a fost abrogat. Un proiect întocmit pentru reînființarea

lui, a fost propus în Senat la 1904, dar a rămas în cartoane pentru că s'a acceptat părerea ca instituția sa să fie reglementată odată cu procedura falimentului. Lucrările acestei proceduri au fost terminate în 1913, dar intervenind războiul, s'a găsit necesară introducerea grabnică a concordatului forțat extra-falimentar, care a și fost pus în vigoare la 10 Decembrie 1914, pe cale de ordonanțare imperială. În ultimul timp ziarele aduc știrea că instituția a fost din nou abrogată.

Belgia a reglementat concordatul preventiv încă din anul 1851, în procedura falimentului. Legea din 20 Iunie 1883 a perfecționat procedura și ea a dat rezultate satisfăcătoare. Deși primită la început cu rezerve, instituția a obținut mai târziu laude unanime.

În *Egipt* normele procedurii de concordat forțat sunt cuprinse în „codul de comerț mixt” din 26 Martie 1900.

Elveția prin „*Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs*” a introdus concordatul forțat extra-falimentar „într'un mod extraordinar de practic — spune autorul ce rezumăm — combinând sistemul concordatului cu legile falimentului și execuției silite”.

Franța cunoaște încă din anul 1889 procedura lichidării și a unor măsuri analoge concordatului preventiv. În 1903 s'a reglementat „*la liquidation judiciaire*”, un fel de faliment atenuat, prin care debitorul nu este desezizat de bunurile sale. Incepând din anul 1889, numărul falimentelor a scăzut în mod treptat.

Germania este țara în care problema concordatului preventiv a fost cel mai mult desbătută. O veche lege hamburgheză din 1753 (*neue Fallitenordnung*) prevedea că falimentul nu se putea deschide dacă nu s'a încercat mai întâiu o împăciuire prealabilă. Legea a dat bune rezultate și ea poate fi considerată ca germenele ideii concordatului preventiv, fiind anterioară legii engleze din 1826. Ideia s'a dezvoltat și numeroase încercări pentru introducerea concordatului în întreaga Germanie au avut loc în anii 1863 și 1873 (un proiect). După întocmirea noului cod civil german, s'a pornit un curent foarte puternic în favoarea concordatului preventiv, pronunțându-se pentru introducerea lui cei mai distinși specialiști în dreptul falimentar (*Zaeger, Kohler, Wagner*), cercurile comerciale și industriale, precum și congresul avocaților din 1906. Un proiect din inițiativă parlamentară a fost totuși respins în 1907, în urma opunerii guvernului.

Italia cunoștea până în 1903 moratoriul preventiv, astfel cum l-am împrumutat și noi. La 24 Maiu 1903, moratoriul a fost înlocuit prin concordatul forțat preventiv („legge portante disposizioni sul concordato preventivo e sulla procedura dei piccoli fallimenti“).

Luxemburgul are încă din anul 1887 o lege asemănătoare legilor franceze.

Noruegia a reglementat o procedură de împăciuire premergătoare falimentului, la 6 Maiu 1899.

Olanda cunoaște numai moratoriul anterior declarării falimentului, introdus pentru prima oară prin legea din 1893. Legea din 9 Iunie 1902, modificând procedura falimentului, a admis ca după expirarea primului moratoriu, să se poată acorda în cursul anului încă o amânare de plată, principiu existent și în legea noastră.

Portugalia, prin legea falimentului din 26 Iulie 1889 („codigo de fallencias“), a reglementat concordatul forțat atât înainte cât și în decursul falimentului.

Spania a introdus concordatul forțat preventiv prin legea din 10 Iunie 1897.

2. *Dreptul român.* Codul comercial român, care reglementează instituția falimentului, cuprinde multe dispoziții având de scop a preveni falimentul, a-l evita și a-i atenua rigorile.

Se știe că debitorii aflați în situație dificilă, cari voesc să frustreze creditorii prin punerea la cale a unui faliment, caută în orice clipă să-și înstrăineze averea. Pentru a preveni astfel de fraude și pentru ca creditorii să nu se vadă la un moment dat lipsiți totalmente de patrimoniul debitorului, legea din 1902 a introdus inovația următoare: Creditorii cari au bănueli de fraudă, pot denunța. Tribunalul cercetează discret situația comerciantului și dacă se convinge că bănuelile creditorilor sunt întemeiate, poate lua măsuri pentru deschiderea falimentului sau poate numi pe unul sau mai mulți creditori cari să supravegheze pe comerciant (art. 697—700, c. com.). Aceste măsuri preventive nu sunt prevăzute însă în favoarea debitorului, ci a creditorilor.

În favoarea debitorului, legea permite în cursul procedurii falimentare concordatul forțat de majoritate (art. 845—865 com.), precum și moratoriul, care este o amânare de plată a tuturor creanțelor falitului (art. 834—844 c. com.).

Înainte de declararea falimentului, legea română nu prevede decât moratoriul, prin ajutorul căruia debitorul aflat în situație dificilă, dacă întrunește condițiile arătate de lege, poate

obține o amânare generală a exigibilității creanțelor sale din datorie (art. 842—843 c. com.). Se poate obține chiar un al doilea moratoriu, care deasemeni nu trebuie să depășească șase luni de zile.

Trebuie să subliniem că toate aceste măsuri se aplică numai comercianților, deoarece, potrivit codului român, instituția falimentului este exclusiv comercială spre deosebire de majoritatea legislațiilor străine, cari admit falimentul și pentru necomercianți.

3. *Dreptul ungar în vigoare în Transilvania.* Legea maghiară a falimentului (a XVII-a din 1881), este aplicabilă deopotrivă tuturor debitorilor, fie ei comercianți sau nu. Legea nu cunoaște nici măsurile preventive falimentului edictate în favoarea creditorilor (art. 697—700 c. com. rom.), nici moratoriul preventiv, și nici moratoriul în decursul procedurii falimentului. Legea reglementează însă concordatul forțat posterior declarării falimentului (art. 199—236) în condițiuni asemănătoare celor din codul nostru.

Concordatul forțat anterior declarării falimentului nu a existat în Ungaria până în anul 1915, când a fost introdus sub presiunea evenimentelor războiului. Ar fi însă o eroare să se creadă că introducerea lui s'a făcut numai în vederea și din cauza războiului. Încă din anul 1884, concordatul forțat a fost solicitat în repetate rânduri. În anul 1891, Ministerul Justiției a însărcinat pe avocatul *Iacoc Schreyer* cu redactarea unui proiect. Proiectul s'a bucurat de o aprobare generală. Pe urmă a fost revizuit în 1909 de autorul lui, iar în 1915 de o comisiune de juriști. Cum războiul izbucnise și cum Austria introdusese concordatul preventiv (în Decembrie 1914), situația debitorilor unguri era grea.

În afară de sguduirile economice anormale ale războiului, ei se aflau în inferioritate față de creditorii austriaci, cari erau apărați de concordatul preventiv contra creditorilor unguri; pe când debitorii unguri, la revenirea situației normale, ar fi putut fi siliți la plata integrală a datoriilor lor, fără a se bucura de reciprocitate față de creditorii austriaci, deși se aflau în acelaș țară. Acesta a fost motivul determinat al introducerii concordatului preventiv în Ungaria.

Introducerea lui s'a făcut pe calea unei ordonanțe (= jurnal) a consiliului de miniștri, dată pe baza legilor excepționale privitoare la războiu votate de parlamentul ungar încă din anul 1912¹⁾ (și anume pe baza art. 16

din legea LXIII: 1912, completată cu art. 14 din legea L: 1914 — și pe baza legii LXVIII: 1912). Ordonanța No. 4070 a „concordatului forțat în afară de faliment” a fost promulgată și pusă în vigoare la 1 Decembrie 1915. (prin deciziunea No. 61000/1915 a Ministerului Justiției). Ulterior a intervenit legea V-a din 1916 care a avut de efect ratificarea ordonanței concordatului forțat, odată cu modificarea câtorva din penalitățile ei. Articolul 1 din lege autoriza Consiliul de Miniștri să completeze, să modifice sau să scoată din vigoare ordonanța privitoare la concordatul forțat extra-falimentar ce o va emite în puterea legii. Ordonanța emisă (451 din 1916) a menținut vechea ordonanță (4070 din 1915), abrogându-i numai două articole fără importanță.

Vom vedea că pe baza legii V-a din 1916, ordonanța concordatului preventiv, care a fost în vigoare în Transilvania dela 1 Decembrie 1915 până la 11 Martie 1925, a fost abrogată la această dată de către Consiliul de miniștri român.

Să expunem acum pe scurt economia acestei ordonanțe.

4. *Ordonanța No. 4070 din 1915*, a concordatului forțat extra-falimentar se aplică întocmai ca și falimentul, comercianților și necomercianților, societăților civile ca și celor comerciale.

Orice debitor ajuns în imposibilitate de a achita datoriile la scadență, poate cere concordatul preventiv pentru a evita declararea în stare de faliment. În acest scop, el se adresează Tribunalului cu o cerere scrisă, oferind cota din datorii ce e dispus să o plătească creditorilor, al căror tablou îi anexează cererii, împreună cu un bilanț provizoriu al activului și pasivului. Procedura nu poate fi pornită decât de debitorul singur, sau de reprezentantul său legal — iar în caz de deces, de succesorii debitorului.

Dacă cererea întrunește condițiile legale, Tribunalul, reprezentat printr'un judecător unic, de regulă judecătorul sindic, deschide procedura concordatului preventiv și numește un „inspector de avere” care are misiunea a controla și supraveghia administrația debitorului până la aprobarea sau stingerea concordatului. Prin urmarea, debitorul nu este desezizat de avere sa, ci, rămânând în capul afacerilor, i să dă prilejul de a aranja cu

toți creditorii, mai ales dacă continuarea afacerilor îi este favorabilă. Dealtfel nici celelalte efecte ale falimentului nu se produc în concordatul preventiv.

Deschiderea concordatului este publicată prin inserarea în „Monitorul Oficial” (eventual și în alte ziare), prin afișarea la Tribunal și prin înmânarea publicației, însoțită de cererea debitorului, tuturor creditorilor interesați. În caz când debitorul posedă imobile, concordatul se notează în cartea funduară.

Dacă afacerile debitorului sunt complicate, în afară de inspectorul de avere, judecătorul poate numi dintre creditorii interesați și un comisar-controlor, sau chiar o comisiune de control, compusă din cel mult 5 membri, cari au misiunea de a supraveghia pe debitor. În practică, rareori s'au făcut astfel de numiri, Tribunalele mulțumindu-se de regulă cu numirea ca inspector de avere a unui avocat, deși potrivit spiritului ordonanței advocației ar trebui numiți numai în cazuri excepționale (vezi *A. Meszlény*, op. cit.). Onorariile inspectorilor sunt fixate de judecător și ele ating deseori sume considerabile, cu tot interesul procedurii de a fi cât mai estină. Nici comisarul de control, nici comisiunea creditorilor nu primesc retribuțiuni.

După ce toți creditorii declară la Tribunal creanțele lor, iar inspectorul de avere și comisiunea de control își încheie raportul, judecătorul fixează termenul de aprobarea sau respingerea concordatului. La ședință, debitorul este obligat să se prezinte în persoană, împreună cu registrele, inventarul și bilanțul controlat de inspectorul de avere. Acesta depune raportul, iar debitorul prestează jurământ că nu a fraudat pe creditorii și că nu a ascuns nimic din activ. Creditorii discută admisibilitatea concordatului și apoi, oferta debitorului este pusă la vot. Dacă oferta întrunește $\frac{2}{3}$ din creanțele creditorilor cu drept de vot, concordatul este aprobat. În caz contrar, oferta e respinsă numai în parte sau condiționat. Votul se face prin „da” sau „nu”.

Odată concordatul aprobat de creditorii, este necesară omologarea Tribunalului. Instanța poate, sau nu refuza omologarea, dupe cum se ivesc anumite cauza determinate de lege. Procedura concordatului poate fi stinsă, în diferite cazuri și în deosebi când Tribunalul refuză omologarea, ori descoperă fraude, sau debitorul nu se supune dispozițiilor luate de Tribunal. Stingerea concordatului atrage dela sine declararea falimentului, care este prevăzut de cele mai multe ori ca

¹⁾ Ce a determinat Parlamentul maghiar să voteze cu doi ani înainte de izbucnirea războiului mondial „legi excepționale pentru caz de război” — este o chestiune care — dacă iuvoluntar se pune oricui — este în cadrul studiilor noastre.

o sancțiune generală pentru fraudele sau abaterile debitorului.

Efectul aprobării concordatului este că minoritatea, deși a votat împotriva lui, este obligată a suferi — ca și majoritatea, ștergerea dobânzilor și o scădere proporțională din creanțe, pierzând sumele ce trec peste cota acceptată. Ordonanța a adoptat ideea înțeleaptă ca efectele concordatului să fie deopotrivă de avantajoase, atât pentru creditorii cari l-au votat, cât și pentru cei ce s'au opus. Acest principiu, al egalității depline între creditori („*par conditio creditorum*“), este de esența concordatului.

Sentința care aprobă concordatul are de efect a da creditorilor ale crăror creanțe sunt verificate, un titlu executoriu al cotei admise. În baza acestui titlu ei pot executa silit pe debitorul lor, fără a mai intenta proces separat. Sentința fixează și termenul în care debitorul e obligat a achita cotele. Legea nelimitând acest termen, practica variază și acordă, după cazuri, un an, doi sau chiar trei ani de păsuire. Observăm deci, că efectul concordatului exta falimentar nu este numai scăderea din datorie și ștergerea dobânzilor dar și o îndelungă amânare de plată.

În contra sentinței există drept de apel, pe care legea îl restrânge prin anumite condiții. În caz de fraude descoperite după aprobarea concordatului, sentința se poate desființa prin acțiunea în anulare intentată contra debitorului, în termen de 2 ani dela rămânerea definitivă. Dacă acțiunea e admisă și concordatul e anulat, debitorul va fi silit să plătească creanțele în întregimea lor.

Ordonanța mai prevede sancțiuni în caz de fraudă, amănute relative la diferitele feluri de creanțe, la convențiile nu'e, prenum și numeroase detalii de procedură.

Economia ordonanței se reazimă în primul rând pe înțelepciunea judecătorului care, ca orice judecător sindic, nu are numai rolul de a judecă, ci și de a împăciui și administra. El procedează din oficiu, având un drept foarte larg de inițiativă și apreciere. În al doilea rând, ordonanța se întemeiază pe priceperea și onorabilitatea inspectorului de avere, al cărui rol este, *pe de o parte*, a stabili cât mai veridic situația materială a debitorului și a strânge datele necesare pentruca judecătorul și creditorii să-și poată face o convingere reală, — iar *pe de altă parte*, a supraveghea ca debitorul să nu sustragă nimic din avere. Inspectorul trebuie să se ferească a face injoncțiuni în administrația debitorului,

căci, după cum spune autorul mai sus citat, „procedura tinde să lase deplină libertate debitorului de a-și administra singur averea.“

3. *Critica ordonanței.* Deși concordatul preventiv este admis în principiu de marea majoritate a jurisconsultilor și economiștilor, totuși experiența făcută cu aplicarea ordonanței maghiare timp de un deceniu în Ungaria și Transilvania, a dat rezultate nenorocite. Aceste rezultate n'au provenit de la instituția în sine, ci numai dela modul defectuos cum a fost pusă în practică.

Ordonanța ungară a concordatului, deși a fost studiată timp de 24 ani, este atât de rău alcătuită și cuprinde atâtea lacune, încât chiar partizanii cei mai entuziaști ai instituției au cerut desființarea ori cel puțin modificarea ei neîntârziată. Lăsând la o parte prolixitatea stilului, confuziile interente unei redactări insuficiente sau neclare și trecând peste observațiile de amănunt, rezumăm în cele ce urmează numai criticile mai importante ce i s'au adus:

a) Cea mai însemnată lacună unanim criticată, constă în faptul că ordonanța nu fixează cota minimală concordatară obligatorie pentru debitor. Ordonanța lasă stabilirea cotei la facultatea Ministerelor de Justiție și Comerț dar această stabilire nu s'a făcut niciodată. Cota minimală nefiind fixată, creditorii pot suferi mari pagube, căci debitorii au posibilitatea legală de a-i fraudă, fie că le oferă o cotă ridiculă, fie că deși sunt în stare a plăti o cotă mare, târăgănesc procedura până când pot oferi o cotă cât mai mică.

b) Ordonanța nu fixează nici termenul înăuntrul căruia cota concordatară trebuie neapărat achitată. Creditorii se văd astfel șiliți să aștepte ani de zile până la încasare;

c) Ordonanța lasă larg deschisă poarta fraudei, neluând măsuri severe în contra creanțelor fictive. Pe baza unor simple afirmații, sau pe baza unor acte ori registre alcătuite adhoc, concordatul se poate aproba. În acest mod, debitorul își poate forma cu ușurință o majoritate fictivă cu complicitatea unor buni prieteni. Prin votul lor, al „creditorilor“ cari n'au nimic de incasat, creditorii adeverați sunt șiliți să-și piardă creanțele aproape în întregime. În cauza acestor creditori, se poate învoi cu alții, asigurându-le anumite evantagii în schimbul votului lor favorabil. E adevărat că ordonanța pedepsește astfel de convenții frauduloase; dar pedepsind atât pe debitor cât și pe creditorul avantajat, face ca ele să rămână totdeauna secrete. Pericolul

fraudei este și mai mare la debitorii necomercianți, cari sunt obligați să țină registre sau contabilitate regulată. Pentru aceea, s'a cerut ca concordatul să fie admis numai în favoarea comercianților.

d) Sancțiunile prevăzute de lege pentru caz de fraude sunt cu totul insuficiente. De altfel ordonanța nu le califica decât *contra-venții* și numai în urmă legea din 1916 le-a calificat delictive.

e) Posibilitatea de repetare a concordatului preventiv înlesnește apoi îmbogățirea treptată a debitorului în dauna creditorilor săi. Ordonanța nu împiedică pe cel ce a obținut odată un concordat, să mai obție și altele, chiar de mai multe ori.

f) Ordonanța nu îngrădește cu nimic numirea ca inspector de avere a oricărei persoane fără experiență. Reglementarea acestei chestiuni a fost lăsată pe seama unui regulament ulterior, care însă n'a mai apărut. Cum în majoritatea cazurilor s'au numit persoane fără nici o pricepere în afacerile comerciale, se înțelege că acele persoane „inspectau“ averea debitorului în așa chip, încât creditorii se alegeau numai cu ceea ce debitorul, de conivență cu inspectorul, binevoia să le ofere.

g) Admiterea concordatului forțat lipsit de control eficace și de sancțiuni riguroase, are repercusiuni grave asupra creditului țării, influențând într'un mod ruinos asupra economiei și comerțului obștesc. Creditorii cari și-au pierdut în concordatul preventiv marea parte din creanțele lor, încearcă să se despăgubească la alte împrumuturi, urcând dobânzile capitalului. În modul acesta debitorii cinstiți sărăcesc plătind dobânzi ridicate, pe când cei necinstiți se îmbogățesc fără muncă, punând la cale concordate.

Dacă numai aceste lacune ar fi existat, încă ele erau suficiente a compromite instituția concordatului; de aceea numai insistăm asupra celorlalte. Efectul unei asemenea legiuiri a fost că, în Transilvania, concordatele au ajuns repede o adevărată plagă a vieții economice. Ele s'au înmulțit în mod considerabil, însăși legea dând debitorilor puțin scrupuloși, cea mai sigură cale de îmbogățire în dauna creditorilor. Obținute cu abilitate și prin fraude ingenioase, fericirii debitorii concordatari continuau fără nici o jenă comerțul, după ce creditorii le acordau vrând nevrând „cadouri“ prin ștergerea dobânzilor și o mare parte din creanțe. „Dispozițiile acestor ordonanțe — spune raportul anual din 1925 al Baroului avocaților din Oradea Mare — favorizează în mare măsură

pe debitori și astfel se întâmplă că debitorii sub masca unei proceduri legale, eludează și păgubesc în cea mai mare măsură pe creditorii lor. Fără să risce cât de puțin, ei pot ajunge la favoruri extraordinare în detrimentul creditorilor“.

Pentru suprimarea acestor abuzuri, s'a pornit în Ardeal o campanie de abrogare sau modificarea ordonanței concordatului, prin numeroase rapoarte, memorii și întruniri. Campania s'a început — oricât ar părea faptul de paradoxal — din inițiativa „Sfatului negustoresc“ și a „Camerei de comerț și industrie“ din Cluj. Urmarea ei a fost abrogarea ordonanței.

Aceleași critice și proteste au loc și în Ungaria. După informațiile ce le deținem pe cale particulară, chestiunea abrogării sau, în orice caz, a modificării ordonanței 4075 este pusă și acolo cu toată seriozitatea.

6. *Abrogarea ordonanței.* În virtutea puterii date de legea ungară a V-a din 1916, Consiliul de Miniștri român a abrogat ordonanța concordatului forțat (prin jurnalul No. 652/1925 publicat în Monitorul Oficial No. 56 și 57 din Martie 1925). Abrogând ordonanța jurnalul Consiliului de Miniștri spune că dela data publicării lui în „Monitorul Oficial“, „nu se va mai da curs nici unei cereri de deschiderea procedurii concordatului forțat în afară de faliment. Cererile pendinte pe cari instanța competentă le va fi încuviințat, vor continua a fi rezolvate conform normelor din sus menționata ordonanță“. În referatul care însoțește jurnalul de abrogare, d-l Ministru al Justiției motivează foarte succint, spunând numai că „dispozițiile privitoare la concordatul forțat în afară de faliment... în urma experienței făcute în curs de aproape zece ani n'au dat rezultatele ce se așteptau dela aplicarea lui“.

G. Doan

Judecător Trib. Oradea-Mare

Vezi Pandectele Române No. 6—7/1925.)

(Va urma)

Tribunalul Oradea Mare

No. Ca. I. 5668/1925.

Legea pentru accelerarea judecăților. Apel declarat la prima instanță mai înainte de 15 Septembrie 1925 și înregistrat la instanța de apel după această dată. Dacă urmează a fi judecat conform vechii proceduri sau conform legii de accelerarea judecăților. Soluția ultimă. Art. 58 al. 2 legea accelerării judecăților.

Președintele deschizând ședința constată că procedura e completă, după care arată că, cartea de judecată atacată a fost pronunțată de prima instanță la 23 Iulie 1925, apelul în cauză a fost declarat la judecătorie la data de 3 August a. c., iar dosarul cu apelul a sosit la acest tribunal la 22 Septembrie 1925, când a fost înregistrat. A pus apoi în dezbateră păr-

ților, chestiunea dacă în speța de față se aplică sau nu legea nouă pentru unificare procedurii civile.

Reprezentantul reclamantului arată că întrucât apelul a fost declarat la judecătoria înainte de 15 Septembrie 1925, urmează să se judece după legea veche, deoarece înaintarea dosarului după aceia la Tribunal, împreună cu apelul nu însemnează o nouă introducere așa că nu poate fi aplicată în speța de față dispozițiunile art. 58 din legea de unificare a procedurii civile.

Reprezentantul părâtului susține că întrucât apelul a fost introdus la Tribunal la data de 22 Septembrie 1925 el urmează ca potrivit art. 58 din legea pentru unificarea procedurii civile, să se judece după legea de accelerarea judecăților.

Față de acestea Tribunalul deliberând, a pronunțat următoarea dispozițiune:

Tribunalul dispune trimiterea dosarului la președintele complexului spre a îndeplini formele prevăzute de art. 38 din legea pentru unificarea procedurii civile.

M o t i v e

Articolul 58 alin. II. din legea de unificare a procedurii civ. dispune, că apelurile ce se vor găsi introduse la instanțele de apel, până la 15 Sept. 1925 exclusiv, se vor judeca după procedura sub care s'au introdus.

Se constată că prezentul apel nu s'a găsit introdus la Tribunal, la data de 15 Septembrie 1925, adică după termenul fixat de legiuitor. Astfel fiind și respectând litera legii, apelul trebuie judecat potrivit legii de unificarea procedurii, împlinindu-se în prealabil toate formalitățile prevăzute de lege.

Susținerea apelantului că apelul său trebuie judecat după procedura veche, deoarece a fost declarat la prima instanță înainte de punerea în vigoare a noii proceduri, adică înainte de 15 Sept. 1925 și că deci toate apelurile introduse la prima instanță înainte de punerea în aplicare, trebuiesc judecate conform vechii legi independent de data înregistrării lor la tribunal, — a fost respinsă ca fiind contrară textului și spiritului legii.

În adevăr, a admite această susținere înseamnă a schimba textul legii, cerând în locul introducerii la „instanța de apel“, introducerea la „prima instanță“ și trecând în acest mod la infinit peste data precisă, fixată de legiuitor, adică peste termenul de 15 Septembrie 1925. Ori nu este permis interpretului că sub motiv de a cerceta sensul legii să schimbe textul clar al ei.

Expresia folosită de legiuitor și anume „introducerea apelurilor la instanțele de apel“, adică înregistrarea lor la aceste instanțe nu trebuie înlocuită cu aceea a termenului, în care apelul poate fi declarat la prima instanță, căci dacă legiuitorul ar fi voit să ia acest termen drept normă după care legea veche sau cea nouă călă a fi aplicată ar fi întrebuit expresia iar nu alta, știind că „declararea apelurilor“ în sistemul vechiu apelul se putea declara la instanța a cărei hotărâre se atacă.

Nici spiritul legii nu este de partea susținerii apelantului. Aliniatul al doilea din art. 38 al noii legi a fost introdus pe cale de amendament la Senat, tocmai pentru a se evita prelungirea judecăților prin târăgănelile căilor de atac pe atunci în vigoare (amendamentul Crupenschi). Dacă s'ar admite argu-

mentarea apelantului s'ar proceda împotriva spiritului legii, favorizând tocmai pe cei ce s'au folosit de introducerea la prima instanță a unui apel pe care l-au lăsat ani de zile să rămână la grefa acelei instanțe pentru a întârzia soluționarea cauzei. Dacă aceștia ar fi intenționat să se judece după vechea procedură nu aveau decât să stăruie pentru introducerea la instanța de apel a apelurilor declarate mai înainte de 15 Sept. 1925, fiind la timp deșteptați de noua lege promulgată cu patru luni mai înainte de punerea ei în aplicare. Or legiuitorul a voit să lovească prin nulități și decăderi serioase pe cei ce caută să întârzie și să prelungească soluția proceselor. El a fixat un termen precis de la care instanțele urmează să judece după noua procedură toate acțiunile și apelurile înregistrate la acele instanțe după arătutul termen.

Tribunalul a respins obiecția apelantului că nu trebuie obligat un apelant să îndeplinească anumite forme cari la data introducerii apelului nu-i erau cunoscute pentru că nu erau încă în vigoare, căci în termenul de patru luni dela promulgarea legii până la punerea ei în aplicare, toți apelanții ale căror apeluri erau deja declarate la prima instanță, aveau timpul necesar, a urgența introducerea lor la instanțele de apel mai înainte de 15 Septembrie, dacă voiau să se judece după procedura veche, în caz contrar dacă nu au făcut-o față de prescripțiile clare de art. 58 și trebuie să se judece astăzi după noua procedură.

În speță, Tribunalul a constatat că apelantul nu a făcut nici o diligență de acest fel, ceace îi încumba cu atât mai mult cu cât a declarat apelul la prima instanță în ziua de 3 August 1925, adică la o dată când legea fusese promulgată, și astfel fiind Tribunalul a trebuit să dispună trimiterea dosarului la președintele complexului pentru a se împlini formele prevăzute de noua lege de procedură. (ss) George P. Docan, I. Predovicu.

O p i n i e s e p a r a t ă

Având în vedere că în această cauză prima instanță (judecătoria din Ceica) a pronunțat sentința în ziua de 25 Iulie 1925,

având în vedere, că în contra sentinței judecătoriai, reclamantii au declarat apel în ziua de 8 August 1925, și în fine

având în vedere că dosarul a fost înaintat prin judecătoria Tribunalului numai în ziua de 22 Septembrie 1925:

Chestiunea este, că conform căreia procedurii trebuie să se rezolve apelul?

Dacă expresia „introduse“, cuprinsă în alin. II. al art. 58. din legea de procedură accelerată în astfel mod o explicăm, că „introducerea“ nu e altceva decât sosirea dosarului întreg la tribunal, atunci trebuie să procedăm conform legii de procedură accelerată.

Conform opiniei mele sub expresia „introduce“ trebuie să înțelegem „declararea“ apelului.

Aceasta urmează din faptul, că în alin I. al art. 58. legiuitorul referitor la acțiuni folosește și expresia „introduse“, declarând că acțiunile introduse până la punerea în vigoare a legii se vor judeca după vechea procedură în prima instanță, prin urmare atunci, când legiuitorul folosește expresia „introduse“, și sub această expresie înțelege faptul intentării ac-

Junii, cu expresia „introduse“ folosită în aliniatul al doilea n'a putut înțelege altceva și n'a voit să determine altceva, decât faptul și timpul declarării apelului.

Din această urmează, că în caz, cand apelul a fost declarat înainte de 15 Sept. 1925, dar dosarul a sosit la instanța apelativă numai după 15 Septembrie, apelul se va judeca după procedura, sub care s'a declarat, adică după vechea procedură.

Nu contrazice acestei interpretări împrejurarea că legea spune că apelurile *ce se vor găsi introduse la instanțele de apel până la 15 Sept. 1925 exclusiv*, pentru că conform art. 326. Proc. civ. din vechiul Regat „apelul se va face prin petiție îndreptată către Curte“ și pentru că legiuitorul a voit să înlesnească și să accelereze judecățiile numai înaintea Tribunalului și Curților de apel, a gândit numai la dispozițiunile articolului susmenționat conform cărora apelul trebuie să se declare și să se găsească introdus la instanța de apel, și din acest motiv a dispus, că „apelurile ce se vor găsi introduse“ etc.

De altcum nu trebuie să uităm că legiuitorul a voit și să unifice procedura. În caz, dacă, sub expresia „introduse“ vom înțelege înaintarea dosarului și nu declararea apelului, această unificare dorită dela legiuitor nu se poate realiza.

S'a întâmplat în fapt, că într'un proces apelul s'a declarat în luna Aprilie 1924, însă dosarul a fost înaintat tribunalului numai în ziua de 18 Sept. 1925, și în un alt proces apelul s'a făcut în luna August 1925 și dosarul a sosit la tribunal în luna Septembrie, însă înainte de 15 Septembrie.

În aceste cazuri, — dacă acceptăm interpretarea contrară apelul, care s'a făcut mai târziu, se va judeca după vechea procedură și apelul care s'a declarat mai înainte, se va judeca după procedura nouă, pecând scopul legiuitorului a fost că apelurile făcute mai târziu se vor judeca după procedura veche și în acest caz legiuitorul n'a alins scopul lui, n'a unificat, ci a înființat o situație, care contrazice principiului unificării.

În baza acestor motive opiniez, că în procesul din chestie apelul să se judece după vechea procedură.

(ss) Ludovic Korn
consilier judecător Trib.
Oradea-Mare

REZUMATE DE JURISPRUDENȚE

(Judecătorii, Tribunale și Curți de Apel din Ardeal)
Tribunale

Execuții. Carte funduară. Inscrierea drepturilor de proprietate reglementate. În sensul art. 27 din Legea XII a anului 1908 (novela execuțională) dacă în timp de 15 zile dela finerea unei licitații imobiliare se face vre-o ofertă care întrece cu cel puțin a zecea parte oferta adjudecătorului și dacă pe lângă această nouă ofertă se consensuează o garanție completă în sensul legii avansându-se și cheltuielile necesare îngerii unei noi licitații, oficiul cărților funduare declară fără efect licitația anterioară și ordonă a se ține o licitație nouă.

În sensul acestui text supra-oferta odată făcută nu se mai poate revoca.

Totuș dacă cu toate dispozițiile exprese ale art. 27 judecătoria a admis retragerea ofertei — deci-

ziunea dată poate să fie atacată cu recurs la Tribunalul respectiv. Nefacerea recursului în termen, transformă acea decizie în definitivă și executorie.

Nu se poate pune în discuție legalitatea deciziei judecătorei de ocol prin care s'a luat act de retragerea supra-ofertei, decizie rămasă definitivă, cu ocazia trimiterii în posesia primului adjudecător.

În sensul jurisprudenței dezvoltate în jurul art. 12 din c. c. a, hotărârile date pe cale grațioasă nu creiază autoritate de lucru judecat și raportul de drept creat prin ele are o durată vremelnică; totuși când în contra acestor decizii, cari se comunică părților, există căi de atac deschise de lege, odată rămase definitive, au efect executoriu, atâta vreme cât nu vor fi schimbate ulterior printr'o sentință judecătorească definitivă.

Principiul legalității care guvernează cărțile funduare presupune că în c. f. nu se poate înscrie nimic altceva decât drepturile și faptele enumerate de lege. Deci nu se violează acest principiu când înscrierea executată în c. f. se referă la întabularea unui drept de proprietate în favoarea unui adjudecător, care a fost și trimis în posesie, deoarece dobândirea dreptului de proprietate pe cale de licitație publică este recunoscut și admis de legea execuțională prin art. 182; întabularea sa se face în baza art. 84 din Regulamentul cărților funduare.

Nu se poate ataca o înscriere în c. f. pe motivul că încheierea anterioară deciziei de ordonarea înscrierii nu ar fi valabilă — în baza principiului legalității — atunci când încheierea de întabulare s'a dat în conformitate cu legea execuțională, adică după ce s'a declarat definitivă și executorie licitația și a fost executată în baza art. 34 din Regulam. C. F.

Principiul priorității, care guvernează deasemenea regimul cărților funduare, presupune numai că orice act intrat la cartea funduară se rezolvă în ordinea înregistrării lui având la bază situația cărții funduare în momentul intrării, aceasta în vederea stabilirii priorității rangului diverselor inscripțiuni cuprinse în c. f. Deci numai atunci s'ar viola acest principiu dacă s'ar face o inscripțiune cu un rang inferior (intrat posterior și relativ la același imobil) înaintea uneia cu un rang posterior (intrată anterior și relativ la același imobil). Nu se violează acest principiu atunci când o cauză oarecare s'a rezolvat cu precădere, deoarece astfel de rezolvări cad potrivit disp. art. 156 din Regulamentul serviciului interior al judecătorilor de ocol, în sfera de activitate a șefilor acestor instanțe, singuri chemați a aprecia utilitatea unei atari dispozițiuni (Sentința Nr. 1267—1925 a Tribunalului Sighișoara. Președinte și redactor al sentinței dl D. St. Demetrescu, prim-președinte; judecător V. Predescu).

...

Art. 147. pr. civ. Consecințele înaintării unei acțiuni. Litispendență. Dacă se poate reveni asupra declarației prin care s'a fixat valoarea litugiului. În conformitate cu art. 147 din pr. civ. consecința înținerii unei acțiuni este că în cursul ei, în privința unuia și aceluiași drept nu se poate intenta proces nou înaintea aceleiași instanțe și nici înaintea altei judecătorei; existența cauzei, a obiectului și a părților din litigiu înaintea aceluiași instanțe sau a alteia sunt criteriile cari arată dacă există sau nu litispendență.

Nu poate să existe litispendență când existând un litigiu înaintea instanțelor judecătorești, se cere

în acelaș timp înaintea Inaltei Curți de Casație anularea unui act administrativ.

Atunci când este vorba de stabilirea valorii unui litigiu și părțile de comun acord au stabilit care este acea valoare, una din părți nu mai poate reveni asupra declarațiunii sale pe motivul de eroare, deoarece afirmațiunile și declarațiunile părților sunt câștigate cauzei și angajează răspunderea celor ce le-au făcut, pentru stabilitatea procedurii. (*Sentința No. 1474/924 din 30 Mai 1925. Președinte Șt. Praporgescu, primpreședinte; judecător referent V. Petrescu.*)

• • •

Contract în curs de executare. Ce norme de drept i se aplică. Neplata chiriei, consecințele ei. Compensarea chiriei pentru plata reparațiilor; dacă e admisibilă. Atunci când un contract de chirie este în curs de executare și când data expirării lui intră în termenul prevăzut de legea chiriilor pentru prelungirea lor de drept — în cece privește raporturile dintre proprietari și chiriași până la data expirării contractuale a contractului, efectele sale au a se judeca după stipulațiunile contractului și numai după această dată, când locațiunea se prelungește în baza legii, numai atunci este operant pactul comisoriu prevăzut de art. 15 din legea chiriilor și care în stipulațiunile contractuale dintre părți nu există.

Conform normelor de drept comun neplata chiriei la termen nu îndreptățește pe locatar, afară de cazul unei stipulații exprese — să ceară rezilierea contractului, decât atunci când locatarul a fost pus în întârziere prinr'o somație, în lipsa căreia chiriașul în tot cursul instanței poate să înlăture rezilierea prin îndeplinirea obligațiunii.

Chiriașul este în drept să fie despăgubit de cheltuielile reparațiilor necesare făcute de el imobilului închiriat în cursul locațiunii și să rețină valoarea acelor cheltuieli din prețul chiriei.

Dreptul la compensare pe cale judecătorească, rezultând din însăși natura contractului de locațiune, nu poate fi contestat locatarului, deoarece locatarul fiind obligat să mențină cu propriile sale spese, în stare folosibilă lucrul dat în locație și dacă el nu-și îndeplinește această obligație, nu poate cere la răndu-i locatarului îndeplinirea obligațiunii sale de a plăti chiria și atât mai puțin rezilierea contractului, pentru că în obligațiunile bilaterale cauza obligațiunii uneia din părți este cauza obligațiunii celeilalte și ca atare nici una din părțile contractante nu poate preînde executarea sau desființarea contractului când ea însăși își neglijează îndeplinirea obligației sale derivând din acelaș contract și când această neglijență poate fi cauza obținerii celeilalte dela îndeplinirea obligației sale (*Tribunalul Lugoj. Sentința Nr. 2994/925. Președinte și raportor d-l V. Alexandru, judecător d-l Ianculescu.*)

• • •

Drept de ipotecă. Creanță contra unui Parchet de Tribunal. Dacă poate fie înscrisă asupra unui imobil aparținând Statului. Soluție negativă. În fapt: X cere înlăbularea dreptului de ipotecă asupra unor imobile aparținând Statului, în baza unei sentințe judecătorești prin care Parchetul Trib. Lugoj a fost obligat să-i plătească suma pe 2770 lei. Judecătoria de ocol — secția cartea funduară — a respins cererea. Recurs. Tribunalul l-a respins.

În drept: Art. 71 din Regulamentul Cărții fun-

duare prevede că înlăbularea sau prenotarea are loc numai în cazul când acela contra căruia urmează să se ordone achiziția, schimbarea sau încetarea unui drept este înlăbulat sau prenotat ca proprietar al imobilului anterior sau concomitent cererii.

Deși în limbajul obișnuit Statul, fie ca organism politic, fie ca subiect de drepturi și obligațiuni private, se confundă într'o singură personalitate juridică, totuș este necontestat din punct de vedere juridic că organele cărora i-i s'a delegat o parte din suveranitatea sa nu reprezintă Statul decât în raporturile diverse din serviciul public — ce ele îndeplinesc în organismul politic administrativ, nu și în raporturile de drept privat. Deci acestor organe nu li se poate atribui și nici recunoaște un drept de substituție în aceste din urmă drepturi, cu totul distincte și special reglementate.

Pe dealtă parte creanțele contra Statului, indiferent dacă sunt sau nu în legătură cu vre-unul din serviciile publice, nu pot fi lichidate decât pe cale bugetară, în conf. cu dispozițiile speciale expres prevăzute în legea contabilității.

Deci nu se poate înlăbula un drept de ipotecă asupra unui bun al Statului, atunci când creanța emană dela un organ subaltern, al cărui drept de proprietate nu este înscris în Cartea funduară (*Tribunalul Lugoj. Decizia Nr. 56—925. Președinte dr Ioanovits; jude-raportor V. Alexandrescu.*)

• • •

Calomnie. Dacă cuvântul „haimana“ este jignitor. Este admisibilă probațiunea verității în materie de insulte? Cuvântul de „haimana“ este o expresiune jignitoare, care califică în mod umilitor situațiunea unei persoane ce nu are corespondent în nici un fapt determinat, ca să-i justifice întrebuițarea,

În interesul moralei și bunei ordine sociale care tinde spre armonie sunt interzise asemenea manifestări, exprimări de cuvinte jignitoare și disp. art. 13 din legea XLI—1919 care încuviințează probațiunea verității unui fapt afirmat sau divulgat se poate admite numai dacă se întrunește condițiunile art. 13, care sunt de strictă interpretare, ca și orice lege penală.

Potrivit acestui text probațiunea verității nu se poate admite decât atunci când asupra unei persoane s'au afirmat *fapte precise* pentru a putea fi deosebite. Atunci când expresiunea întrebuițată („haimana“ în speță) nu se refera la un fapt determinat, posibil de dovedit, ci la un complex de situațiuni din care ar reeși justificarea calificativului întrebuițat, acest complex de situațiuni nu se admite a fi dovedit. (*Sentința No. 212/924 a Trib. Sibiu. Președinte d-l Dr. Constantinescu. Judecător redactor al sentinței d-l V. F. Petrescu.*)

INFORMAȚIUNI

A apărut fascicula III din interesanta lucrare juridică *Procedura Civilă Ardeleană*. Traducere în românește cu comentarii și adnotări Jurisprudențiale de d-nii *Dr. Ioan Păp*, Președinte la Curtea de Apel Cluj, și *Paul Balașiu*, Consilier la aceeași Curte.

Procedura penală română — părțile intrate în vigoare în Ardeal și Bucovina dela 1 Septembrie 1925 comentate și adnotate de d-nii *V. M. Dimitriu*, directorul revistei noastre și *V. P. Pastia*, redactor la *Ard. Juridic*, a apărut în a doua ediție cu acelaș preț de 250 lei exemplarul.

După extinderea în Ardeal a Curților cu Jurași, autorii își vor întregi opul și cu această parte a procedurii comentate.